

NÁVRHY GENERÁLNEHO ADVOKÁTA

PAOLO MENGOZZI

prednesené 5. apríla 2011¹

1. Tento návrh na začatie prejudiciálneho konania bol podaný v rámci konania medzi nemeckou spoločnosťou Bayer CropScience AG (ďalej len „spoločnosť Bayer“) a holandskou spoločnosťou Realchemie Nederland BV (ďalej len „spoločnosť Realchemie“) vedeného na nemeckých súdoch. Spoločnosť Bayer vytýkala spoločnosti Realchemie, že porušila práva k jednému z jej patentov. V rámci tohto konania súd uložil spoločnosti Realchemie povinnosť zaplatiť „poriadkovú pokutu“ v zmysle nemeckého práva. Spoločnosť Bayer, ktorá chcela dosiahnuť výkon tejto poriadkovej pokuty v Holandsku, navrhla, aby sa rozhodnutie, ktorým bola uložená táto pokuta, uznalo a vykonalo v tomto členskom štáte, a na tento účel podala návrh na začatie konania o vyhlásení rozhodnutia za vykonateľné. Svojou prvou otázkou, ktorú položil – holandský – vnútroštátny súd, sa tento súd pýta, či takáto pokuta patrí medzi občianske a obchodné veci v zmysle článku 1 nariadenia Rady (ES) č. 44/2001 z 22. decembra 2000 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach².

vlastníctva³ vyplýva členským štátom povinnosť uložiť odporcovi v konaní o vyhlásení rozhodnutia za vykonateľné, ktorého predmetom je uznanie a výkon rozhodnutí vydaných v štáte pôvodu určených na ochranu práva duševného vlastníctva, povinnosť nahradiť trovy konania vo väčšom rozsahu.

I — Právny rámec**A — Právo Únie**

1. Nariadenie č. 44/2001

2. Po druhé sa vnútroštátny súd pýta Súdneho dvora, či z článku 14 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2004/48/ES z 29. apríla 2004 o vymožitelnosti práv duševného

3. Podľa odôvodnenia č. 2 nariadenia č. 44/2001 je cieľom tohto nariadenia okrem

1 — Jazyk prednesu: francúzština.

2 — Ú. v. ES L 12, 2000, s. 1; Mim. vyd. 19/004, s. 42.

3 — Ú. v. EÚ L 157, s. 45; Mim. vyd. 17/002, s. 32.

iného prijať „ustanovenia harmonizujúce [ustanovenia zjednocujúce – *neoficiálny preklad*] normy konfliktu právomocí v občianskych a obchodných veciach a zjednodušujúce formálne náležitosti na účely rýchleho a jednoduchého uznávania a výkon [uznávania a výkonu – *neoficiálny preklad*] rozsudkov členských štátov viazaných týmto nariadením.“

4. Odôvodnenia č. 6 a 7 nariadenia č. 44/2001 stanovujú:

„(6) Na dosiahnutie cieľa voľného pohybu rozsudkov v občianskych a obchodných veciach je potrebné a vhodné, aby normy upravujúce právomoc súdov, uznávanie a výkon rozsudkov sa upravili právnym aktom Spoločenstva, ktorý je záväzný a priamo použiteľný.“

(7) Nariadenie musí upraviť všetky hlavné občianske a obchodné veci popri ďalších presne vymedzených veciach [Toto nariadenie musí upravovať všetky hlavné občianske a obchodné veci okrem niektorých presne vymedzených vecí – *neoficiálny preklad*].“

5. Odôvodnenia č. 16 a 17 nariadenia č. 44/2001 stanovujú:

„(16) Vzájomná dôvera vo výkon súdnictva v spoločenstve odôvodňuje

automatické uznávanie rozsudkov vydaných v členskom štáte bez ďalšieho konania, s výnimkou sporných prípadov.“

(17) Na základe tej istej zásady vzájomnej dôvery musí byť konanie smerujúce k výkonu rozsudku vydaného v jednom členskom štáte na území iného členského štátu účinné a rýchle. Sledujúce tento cieľ [Na tento účel – *neoficiálny preklad*] by sa vyhlásenie rozsudku za vykonateľný malo vydať takmer automaticky po výlučne formálnej kontrole predložených dokladov bez možnosti, aby súd z úradnej povinnosti skúmal ktorýkoľvek z dôvodov nevykonateľnosti uvedený v tomto nariadení.“

6. Odôvodnenie č. 19 nariadenia č. 44/2001 stanovuje, že „treba zaručiť kontinuitu medzi Bruselským dohovorom [z roku 1968 o súdnej právomoci a výkone rozhodnutí v občianskych a obchodných veciach (ďalej len ‚Bruselský dohovor‘)⁴] a týmto nariadením a musia sa určiť prechodné ustanovenia na tento účel. Rovnaká potreba kontinuity sa týka aj výkladu Bruselského dohovoru Súdnym dvorom...“.

7. Článok 1 ods. 1 nariadenia č. 44/2001 stanovuje, že „toto nariadenie sa uplatní v občianskych a obchodných veciach bez ohľadu

4 — Konsolidované znenie (Ú. v. ES C 27, 1998, s. 1).

na povahu súdu alebo tribunálu. Neuplatní sa najmä na daňové, colné a správne veci“ 2. Smernica 2004/48

8. Podľa článku 32 nariadenia č. 44/2001 „rozsudok“ znamená každé rozhodnutie súdu alebo tribunálu členského štátu, bez ohľadu na jeho označenie, vrátane uznesenia, nariadenia, rozhodnutia alebo exekučného príkazu, ako aj určenia trov alebo výdavkov súdnym úradníkom.“

9. Článok 34 bod 2 nariadenia č. 44/2001 stanovuje zásadu, podľa ktorej „rozsudok sa neuzná... v prípade, že bol vydaný bez účasti žalovaného v konaní, ak sa mu nedoručila písomnosť, ktorou sa začalo konanie, alebo rovnocenná písomnosť v dostatočnom čase a takým spôsobom, aby si mohol zabezpečiť obhajobu, okrem prípadu, že žalovaný opomenul začať konanie, ktorým by napadol rozsudok, keď tak mohol urobiť.“

10. Článok 38 ods. 1 nariadenia č. 44/2001 stanovuje, že „rozsudok vydaný v členskom štáte a vykonateľný v tomto štáte sa vykoná v inom členskom štáte, ak tam bol vyhlásený za vykonateľný na návrh každého zainteresovaného účastníka.“

11. Článok 49 nariadenia č. 44/2001 stanovuje, že „cudzí rozsudok, ktorým sa ukladá pokuta [ktorým sa ukladá penále – *neoficiálny preklad*], je vykonateľný v členskom štáte, v ktorom sa o výkon žiada, len vtedy, ak výšku platby [ak jeho výšku – *neoficiálny preklad*] určili s konečnou platnosťou súdy štátu pôvodu.“

12. Odôvodnenie č. 3 smernice 2004/48 stanovuje, že „bez účinných prostriedkov vymožitelnosti práv duševného vlastníctva je... inovácia a tvorivosť brzdená a investície sa znižujú. Preto je nevyhnutné zabezpečiť, aby sa v Spoločenstve účinne uplatňovali samostatné právne predpisy o duševnom vlastníctve [účinne uplatňovali hmotnoprávne predpisy duševného vlastníctva – *neoficiálny preklad*], ktoré sú v súčasnosti prevažne súčasťou *acquis communautaire*.“

13. Odôvodnenia č. 8 až 10 smernice 2004/48 stanovujú:

„(8) Rozdiely medzi úpravami prostriedkov vymožitelnosti práv duševného vlastníctva jednotlivých členských štátov majú nepriaznivý vplyv na riadne fungovanie vnútorného trhu a bránia zabezpečeniu toho, aby práva duševného vlastníctva požívali rovnocennú úroveň ochrany v celom Spoločenstve. Tento stav nepodporuje voľný pohyb v rámci vnútorného trhu ani nevytvára vhodné prostredie pre zdravú hospodársku súťaž.“

(9) ... Aproximácia legislatívy členských štátov v tejto oblasti je preto nevyhnutným predpokladom riadneho fungovania vnútorného trhu.

(10) Cieľom tejto smernice je priblížiť právne poriadky tak, aby zabezpečovali vysokú, rovnocennú a jednotnú úroveň ochrany na vnútornom trhu.“

14. Odôvodnenie č. 11 smernice 2004/48 stanovuje, že „táto smernica nemá za cieľ zaviesť zosúladené pravidlá na justičnú spoluprácu, súdnu právomoc, uznávanie a výkon rozhodnutí v občianskych a obchodných záležitostiach ani sa zaoberať uplatniteľnými právnymi predpismi [nemá za cieľ vytvoriť harmonizovanú právnu úpravu justičnej spolupráce, súdnej právomoci, uznávania a výkonu rozhodnutí v občianskych a obchodných veciach ani určovať rozhodné právo – *neoficiálny preklad*]. Sú to nástroje Spoločenstva, ktoré vo všeobecnosti upravujú také záležitosti, a sú v zásade rovnako uplatniteľné na duševné vlastníctvo.“

15. Článok 1 smernice 2004/48 stanovuje, že táto smernica „sa týka opatrení, postupov a prostriedkov právnej nápravy potrebných na zabezpečenie vymožitelnosti práv duševného vlastníctva.“

16. Článok 2 ods. 1 smernice 2004/48 stanovuje, že „bez toho, aby boli dotknuté prípadné prostriedky, ktoré sú ustanovené [ktoré sú alebo môžu byť upravené – *neoficiálny preklad*] v právnych predpisoch Spoločenstva alebo vnútroštátnych právnych predpisoch, ktoré sú priaznivejšie pre vlastníkov práv [prenositeľov práv – *neoficiálny preklad*], opatrenia, postupy a prostriedky právnej nápravy ustanovené touto smernicou sa uplatňujú v súlade s článkom 3 na každé porušenie práv duševného vlastníctva stanovených [na každé porušenie práv duševného vlastníctva upravené – *neoficiálny preklad*] právom

Spoločenstva a/alebo vnútroštátnym právom príslušného členského štátu.“

17. Článok 14 smernice 2004/48 nazvaný „Trovy konania“ stanovuje, že „členské štáty zabezpečia, aby dostatočné a primerané trovy konania a iné výdavky, ktoré vynaložila úspešná strana, vo všeobecnosti znášala neúspešná strana, pokiaľ to umožňuje spravodlivosť [neúspešná strana, ibaže by to odporovalo spravodlivosti – *neoficiálny preklad*].“

B — Nemecká právna úprava

18. § 890 a 891 nemeckého Občianskeho súdneho poriadku (Zivilprozessordnung, ďalej len „ZPO“) stanovujú:

„§ 890

Nútený výkon povinnosti zdržať sa niečoho alebo niečo strpieť

1. Ak dlžník nesplní svoju povinnosť zdržať sa niečoho alebo niečo strpieť, súd prvého stupňa mu na návrh veriteľa uloží poriadkovú pokutu a v prípade, ak ju nemožno vymôcť, poriadkovú väzbu alebo poriadkovú väzbu až na šesť mesiacov. Jednotlivá poriadková pokuta nesmie presiahnuť 250 000 eur, celková dĺžka poriadkovej väzby nesmie presiahnuť dva roky.

2. Uloženiu poriadkovej pokuty alebo poriadkovej väzby musí prechádzať príslušné upozornenie, ktoré, pokiaľ nie je uvedené v rozsudku, ktorým sa ukladá povinnosť, na návrh vydá súd prvého stupňa.
2. [JBeitrO] sa vzťahuje aj na vymáhanie pohľadávok uvedených v odseku 1 justičnými orgánmi spolkových krajín, pokiaľ pohľadávky vyplývajú zo spolkových predpisov.“

3. Dlžníkovi možno na návrh veriteľa tiež uložiť povinnosť zložiť zábezpeku na úhradu škody, ktorá vznikne v určenej dobe ďalším porušovaním povinnosti.

C — Holandská právna úprava

§ 891

Konanie, vypočutie dlžníka, rozhodnutie o trovách konania

Rozhodnutia vydané podľa § 887 až 890 majú formu uznesenia. ...“

19. § 1 zákona o vymáhaní justičných pohľadávok (Justizbeitreibungsordnung, ďalej len „JBeitrO“) stanovuje:

„1. Podľa tohto [JBeitrO] sa vymáhajú tieto pohľadávky, pokiaľ ich vymáhajú spolkové justičné orgány:

...

(3) poriadkové pokuty a penále;

....

20. Zo spisu vyplýva, že Holandské kráľovstvo do svojho vnútroštátneho právneho poriadku prebralo článok 14 smernice 2004/48 prostredníctvom § 1019h holandského Občianskeho súdneho poriadku. Podľa tvrdení vnútroštátneho súdu toto ustanovenie umožňuje vo veciach, na ktoré sa vzťahuje táto smernica, uložiť povinnosť nahradiť trovy konania vo väčšom rozsahu ako v iných veciach.

II — Spor vo veci samej a prejudiciálne otázky

21. Konanie vo veci samej pred Hoge Raad der Nederlanden (Holandsko), ktorého účastníkmi sú spoločnosť Realchemie ako žalobkyňa a spoločnosť Bayer ako žalovaná, nadväzuje na konanie, ktoré sa predtým začalo na návrh spoločnosti Bayer v Nemecku.

22. Na základe návrhu spoločnosti Bayer v konaní o vydaní predbežných opatrení Landgericht Düsseldorf (Nemecko) uznesením

z 19. decembra 2005 (tzv. „základné uznesenie“) zakázal spoločnosti Realchemie z dôvodu porušenia práv k patentu dovážať do Nemecka a držať a predávať v Nemecku určité pesticídy. S týmto zákazom boli spojené penále. Okrem toho bola spoločnosti Realchemie uložená povinnosť oznámiť údaje o obchodných transakciách týkajúcich sa predmetných pesticídov a uložiť svoje zásoby do súdnej úschovy. Základným uznesením bola spoločnosti Realchemie tiež uložená povinnosť nahradiť trovy konania⁵.

23. Dňa 17. augusta 2006 bola spoločnosti Realchemie na návrh spoločnosti Bayer na základe § 890 ZPO uznesením, ktoré vydal Landgericht Düsseldorf, uložená povinnosť zaplatiť do pokladne tohto súdu tzv. „poriadkovú pokutu“ vo výške 20 000 eur za porušenie zákazu uloženého základným uznesením. Týmto uznesením bola spoločnosti Realchemie tiež uložená povinnosť nahradiť trovy konania⁶.

24. Ďalším uznesením zo 6. októbra 2006 Landgericht Düsseldorf uložil spoločnosti Realchemie penále vo výške 15 000 eur s cieľom prinútiť ju, aby oznámila údaje týkajúce sa obchodných transakcií uvedených v základnom uznesení. Spoločnosti Realchemie bola navyše uložená povinnosť nahradiť trovy

konania súvisiace s týmto konaním o uloženie penále⁷.

25. Je nesporné, že týchto šesť rozhodnutí bolo doručených spoločnosti Realchemie.

26. Dňa 6. apríla 2007 spoločnosť Bayer podala u sudcu príslušného pre rozhodovanie o predbežných opatreniach na Rechtbank 's-Hertogenbosch (Holandsko) návrh na vyhlásenie všetkých šiestich rozhodnutí, ktoré vydal Landgericht Düsseldorf, za vykonateľné v Holandsku. Spoločnosť Bayer tiež navrhla, aby bola spoločnosti Realchemie uložená povinnosť nahradiť trovy konania, ktoré vznikli v tomto konaní. Dňa 10. apríla 2007 uvedený sudca vyhovel návrhu spoločnosti Bayer a uložil spoločnosti Realchemie povinnosť nahradiť trovy konania vo výške 482 eur.

27. Dňa 14. júna 2007 spoločnosť Realchemie podala odvolanie na základe článku 43 nariadenia č. 44/2001, v ktorom uplatnila dôvod zamietnutia uvedený v článku 34 bode 2 tohto nariadenia. Tvrdila, že základné uznesenie, ako aj uznesenie o uložení poriadkovej pokuty a uznesenie o uložení penále nemožno uznať a vykonať v inom členskom štáte, pretože boli vydané bez predvolania spoločnosti Realchemie a bez ústneho pojednania veci. Pokiaľ ide o rozhodnutia o trovách konania, nemožno ich uznať ani vykonať, pretože sú neoddeliteľnou súčasťou troch uvedených uznesení. Pokiaľ ide konkrétne o uznesenie o uložení poriadkovej pokuty, spoločnosť Realchemie uviedla, že návrh spoločnosti Bayer

5 — Uznesením z 29. augusta 2006 Landgericht Düsseldorf stanovil trovy konania na 7 829,60 eura.

6 — Uznesením z 19. septembra 2006 Landgericht Düsseldorf stanovil trovy konania na 898,60 eura.

7 — Uznesením z 11. novembra 2006 Landgericht Düsseldorf stanovil trovy konania na 852,40 eura.

na vyhlásenie tohto uznesenia za vykonateľné sa musí zamietnuť, pretože pokuta, ktorú v zmysle JBeitO vymáhajú z úradnej povinnosti nemecké justičné orgány, neprináleží spoločnosti Bayer, ale Nemecku.

28. Dňa 26. februára 2008 civilný senát Rechtbank 's-Hertogenbosch po vypočutí účastníkov konania zamietol odvolanie podané spoločnosťou Realchemie, potvrdil rozhodnutie z 10. apríla 2007 a uložil spoločnosti Realchemie povinnosť nahradiť trovy konania vo výške 1 155 eur. Rechtbank 's-Hertogenbosch uviedol, že aj keď boli vydané na základe jednostranného návrhu spoločnosti Bayer, tri sporné uznesenia sú rozsudkami v zmysle článku 32 nariadenia č. 44/2001. V súvislosti s uznesením o uložení poriadkovej pokuty Rechtbank 's-Hertogenbosch uviedol, že skutočnosť, že suma 20 000 eur sa má zaplatiť do pokladne súdu, čiže do pokladne Landgericht Düsseldorf, nemá vplyv na právo a záujem spoločnosti Bayer na tom, aby spoločnosť Realchemie skutočne zaplatila pokutu do tejto pokladne. Táto pokuta má totiž zabezpečiť dodržiavanie základného uznesenia v záujme účastníka konania, ktorý mal vo veci úspech, čiže spoločnosti Bayer. Táto spoločnosť teda má záujem na tom, aby sa uznesenie o uložení pokuty v Holandsku vykonalo. Napokon Rechtbank 's-Hertogenbosch uložil spoločnosti Realchemie povinnosť nahradiť trovy konania, ktoré stanovil podľa všeobecnej právnej úpravy, na rozdiel od návrhu spoločnosti Bayer, ktorá sa domáhala použitia § 1019h holandského Občianskeho súdneho

poriadku, alebo aspoň článku 14 smernice 2004/48.

29. Vzhľadom na to, že proti rozhodnutiu o odvolaní podľa článku 43 nariadenia č. 44/2001 je podľa článku 44 a prílohy V tohto nariadenia prípustné odvolanie v rámci kasácie, spoločnosť Realchemie podala kasačnú sťažnosť na Hoge Raad der Nederlanden, ktorou sa domáhala zrušenia rozhodnutia Rechtbank 's-Hertogenbosch z 26. februára 2008. Spoločnosť Bayer podala incidenčnú kasačnú sťažnosť, ktorou navrhla zamietnuť kasačnú sťažnosť a uložiť spoločnosti Realchemie povinnosť nahradiť skutočné trovy konania na základe článku 14 smernice 2004/48 v spojení s § 1019h holandského Občianskeho súdneho poriadku.

30. Generálny advokát pri Hoge Raad der Nederlanden predniesol 26. júna 2009 svoje návrhy, v ktorých vyzval tento súd, aby sa pred rozhodnutím vo veci obrátil na Súdny dvor.

31. Na základe týchto návrhov Hoge Raad der Nederlanden skonštatovala, že je potrebný výklad Súdneho dvora týkajúci sa dvoch otázok.

32. Po prvé v súvislosti s uznesením o uložení poriadkovej pokuty sa tento súd pýta, či toto uznesenie s prihliadnutím na to, že sa vyznačuje verejnoprávnymi prvkami, môže patriť do vecnej pôsobnosti nariadenia č. 44/2001.

Uvedená pokuta je totiž sankciou za porušenie zákazu uloženého súdnym rozhodnutím. Nemecké súdy ju ukladajú na návrh súkromných osôb, no neplatí sa navrhovateľovi, ale do pokladne súdu v prospech Nemecka, ak justičné orgány z úradnej moci pristúpia k jej vymáhaniu.

doručený 21. októbra 2009, rozhodla o položení týchto dvoch prejudiciálnych otázok Súdnemu dvoru na základe článku 234 ES:

33. Po druhé Hoge Raad der Nederlanden vyjadruje pochybnosti o uplatniteľnosti článku 14 smernice 2004/48 v spore vo veci samej. Hoci možno konštatovať, že cieľom tejto smernice je zabezpečiť účinnú vymožitelnosť práv duševného vlastníctva a že uznanie a výkon rozhodnutia týkajúceho sa týchto práv môže byť súčasťou účinnej vymožitelnosti týchto práv, smernica 2004/48 stanovuje, že opatrenia, postupy a prostriedky nápravy, ktoré stanovuje, sa vzťahujú na každé porušenie práva duševného vlastníctva⁸. Konanie o vyhlásení rozhodnutia za vykonateľné, ktoré spočíva v posúdení splnenia podmienok týkajúcich sa uznania a výkonu rozhodnutia súdom, však nepatrí do pôsobnosti tejto smernice.

34. Vzhľadom na vzniknuté ťažkosti týkajúce sa výkladu práva Únie Hoge Raad der Nederlanden teda rozhodla o prerušení konania a návrhom na začatie prejudiciálneho konania, ktorý bol kancelárii Súdneho dvora

„1. Má sa pojem ‚občianske a obchodné veci‘, ktorý je uvedený v článku 1 nariadenia [č. 44/2001], vykladať v tom zmysle, že [uvedené] nariadenie sa vzťahuje aj na uznanie a výkon rozhodnutia, ktorým sa ukladá povinnosť zaplatiť pokutu podľa § 890 [ZPO]?

2. Má sa článok 14 smernice [2004/48] vykladať v tom zmysle, že sa vzťahuje aj na konanie o vyhlásení rozhodnutia za vykonateľné, ktoré sa týka:

- a) rozhodnutia o porušení práva duševného vlastníctva vydaného v inom členskom štáte;
- b) rozhodnutia, ktorým sa ukladá penále alebo pokuta za porušenie zákazu porušovať právo duševného vlastníctva, vydaného v inom členskom štáte;
- c) rozhodnutí o trovách konania, ktoré boli vydané v inom členskom štáte na základe rozhodnutí uvedených v písm. a) a b)?“

⁸ — Pozri článok 2 ods. 1 smernice 2004/48.

III — Konanie pred Súdnyim dvorom**1. Úvodné poznámky**

35. V konaní pred Súdnyim dvorom predložili písomné pripomienky spoločnosť Realchemie, holandská a nemecká vláda, ako aj Európska komisia.

36. Na pojednávaní, ktoré sa uskutočnilo 25. januára 2011, predniesli svoje ústne pripomienky spoločnosť Realchemie, nemecká vláda a Komisia.

38. Svojou prvou otázkou sa vnútroštátny súd pýta, či rozhodnutie vydané v Nemecku, ktorým bola spoločnosti Realchemie uložená povinnosť zaplatiť poriadkovú pokutu podľa § 890 ZPO, možno uznať a vykonať v Holandsku na základe nariadenia č. 44/2001. Súdny dvor má teda určiť, či takáto pokuta patrí medzi občianske a obchodné veci v zmysle článku 1 uvedeného nariadenia.

39. Na úvod by som chcel uviesť dve poznámky.

IV — Právna analýza*A — O prvej otázke*

37. Po niekoľkých úvodných poznámkach sa budem zaoberať právnou úpravou poriadkovej pokuty v nemeckom práve a následne posúdim jej charakteristické znaky z hľadiska judikatúry Súdneho dvora.

40. Po prvé poukazujem na kontinuitu medzi Bruselským dohovorom a nariadením č. 44/2001, ktorá je spomenutá v odôvodnení č. 19 tohto nariadenia⁹. Súdny dvor z toho logicky vyvodil, že „keďže nariadenie č. 44/2001 nahrádza Bruselský dohovor vo vzťahoch medzi členskými štátmi, výklad [ustanovení tohto dohovoru] podaný Súdnyim dvorom platí takisto pre [ustanovenia tohto nariadenia], pokiaľ je možné považovať ustanovenia Bruselského dohovoru a ustanovenia nariadenia č. 44/2001 za rovnocenné.“¹⁰ To platí v prípade článku 1 nariadenia č. 44/2001,

⁹ — Pozri bod 6 týchto návrhov.

¹⁰ — Rozsudok z 23. apríla 2009, Draka NK Cables a i., C-167/08, Zb. s. I-3477, bod 20.

ktorého znenie je zhodné so znením článku 1 Bruselského dohovoru. Judikatúru vydanú na základe tohto dohovoru teda možno použiť aj v konaní o tomto návrhu na začatie prejudiciálneho konania. To isté platí pre rôzne dôvodové správy týkajúce sa tejto problematiky¹¹.

41. Po druhé poukazujem na to, že článok 1 nariadenia č. 44/2001 v spojení s odôvodnením č. 7 tohto nariadenia, ktoré zdôrazňuje, že do pôsobnosti tohto nariadenia patria „hlavné občianske a obchodné veci“, nasvedčuje výkladu, podľa ktorého sa tento pojem vzťahuje na oblasti, ktoré tvoria podstatu týchto vecí podľa stanoviska európskych štátov a podľa európskej mienky¹². Pojem „občianske a obchodné veci“ je teda autonómnym pojmom práva Únie, ktorý je nezávislý od vnútroštátnej kvalifikácie postupov a súdnych rozhodnutí, ktoré možno označť a vykonať, v jednotlivých členských štátoch a má

sa vykladať s prihliadnutím na genézu, ciele a systém tohto nariadenia¹³.

2. Právna úprava poriadkovej pokuty v nemeckom práve

42. Vnútroštátny súd, spoločnosť Realchemie a nemecká vláda zhodne uvádzajú, že cieľom poriadkovej pokuty upravenej v § 890 ZPO je zabezpečiť nútený výkon povinnosti zdržať sa niečoho alebo niečo strpieť v zmysle nemeckého práva, ktorá bola predtým uložená súdnym rozhodnutím. Ak dlžník poruší svoju povinnosť zdržať sa niečoho alebo niečo strpieť, treba ho donútiť, aby splnil pôvodnú povinnosť. Toto donútenie sa uskutočňuje prostredníctvom § 890 ZPO, ktorý poskytuje „donucovací prostriedok“. Tento donucovací prostriedok môže mať dve formy, a to formu poriadkovej pokuty alebo formu poriadkovej väzby. Z § 890 ZPO tiež vyplýva, že súd môže priamo uložiť poriadkovú väzbu bez toho, aby predtým musel uložiť poriadkovú pokutu.

43. Podľa § 890 ZPO sa uvedený donucovací prostriedok uplatňuje na návrh veriteľa.

11 — Ako napríklad správa J. Jenarda o Dohovore z 27. septembra 1968 o súdnej právomoci a o výkone a rozhodnutí v občianskych a obchodných veciach (Ú. v. ES C 59, 1979, s. 54) (ďalej len „Jenardova správa“) a správa P. Schlossera o Dohovore z 9. októbra 1978 o pristúpení Dánskeho kráľovstva, Írska a Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska k Dohovoru o súdnej právomoci a o výkone a rozhodnutí v občianskych a obchodných veciach a k Protokolu týkajúcemu sa jeho výkladu Súdnym dvorom (Ú. v. ES C 59, 1979, s. 71) (ďalej len „Schlosserova správa“). Tiež použijem dôvodovú správu F. Pocara o Dohovore o právomoci a o uznávaní a výkone rozhodnutí v občianskych a obchodných veciach podpísanom v Lugane 30. októbra 2007 (Ú. v. EÚ C 319, 2009, s. 1) (ďalej len „Pocarová správa“), keďže nariadenie č. 44/2001 slúžilo ako základ tohto dohovoru.

12 — Rozsudok z 15. februára 2007, Lechouritou a i., C-292/05, Zb. s. I-1519, bod 28.

13 — K článku 1 Bruselského dohovoru pozri rozsudky zo 14. októbra 1976, LTU, 29/76, Zb. s. 1541, bod 3; zo 16. decembra 1980, Rüffer, 814/79, Zb. s. 3807, bod 7 a citovanú judikatúru, a z 21. apríla 1993, Sonntag, C-172/91, Zb. s. I-1963, bod 18; k nariadeniu č. 44/2001 pozri rozsudky Draka NK Cables a i., už citovaný, bod 19 a citovaná judikatúra, a z 23. apríla 2009, Falco Privatstiftung a Rabitsch, C-533/07, Zb. s. I-3327, bod 20 a citovaná judikatúra.

Donucovací prostriedok možno použiť iba v prípade, ak bol dlžník vopred upozornený na možné dôsledky nesplnenia jeho povinnosti¹⁴. Ak došlo k porušeniu povinnosti, nemecký súd môže na návrh veriteľa po vypočutí dlžníka¹⁵ použiť donucovací prostriedok, ktorý v tomto prípade spočíval v uložení poriadkovej pokuty vo výške 20 000 eur spoločnosti Realchemie za nedodržanie jej povinnosti vyplývajúcej zo základného uznesenia.

44. Uvedenú pokutu bolo teda možné uložiť len na návrh spoločnosti Bayer. Nebola však uložená v prospech tejto spoločnosti. Poriadková pokuta sa platí do pokladne súdu, ktorý ju odvedie do štátnej pokladnice. Vymáha sa z úradnej moci. Jej vymáhanie zabezpečuje predseda súdu¹⁶.

45. Spoločnosť Realchemie dodáva, pričom ostatné oprávnené subjekty sa k tejto otázke nevyjadrili, že uznesenie, ktorým sa ukladá donucovací prostriedok, nie je samo osebe exekučným titulom. Má len deklaratórny charakter. Iba v prípade, ak je poriadková pokuta zahrnutá v rozhodnutí o trovách konania, ktoré obsahuje označenie veriteľa, jej výšku

a určené lehoty, ide o exekučný titul, ktorý možno uznať a vykonať v dožiadanom štáte¹⁷.

3. Právne posúdenie

a) Nevhodnosť kritéria hlavného a vedľajšieho konania

46. Jedno zo špecifik situácie, o ktorú ide vo veci samej, vyplýva z toho, že konanie, v ktorom bolo vydané uznesenie o uložení poriadkovej pokuty v Nemecku, sa týka predbežných opatrení.

47. Súdny dvor v súvislosti s takýmito opatreniami konštatoval, že „vzhľadom na to, že predbežné alebo ochranné opatrenia môžu zabezpečovať ochranu práv veľmi odlišnej povahy, ich začlenenie do pôsobnosti Dohovoru nezávisí od ich samotnej povahy, ale od povahy práv, ktorých ochranu zabezpečujú“¹⁸.

14 — Zo spisu vyplýva, že základné uznesenie skutočne obsahovalo toto upozornenie adresované spoločnosti Realchemie.

15 — § 891 ZPO.

16 — § 1 ods. 1 bod 3 JBeitrO.

17 — Z písomných pripomienok, ktoré predložila spoločnosť Realchemie, vyplýva, že orgán konajúci vo veci výkonu poriadkovej pokuty 23. augusta 2006 skutočne vydal rozhodnutie o trovách konania.

18 — Rozsudky z 27. marca 1979, de Cavel, 143/78, Zb. s. 1055, bod 8; z 26. marca 1992, Reichert a Kockler, C-261/90, Zb. s. I-2149, bod 32, a zo 17. novembra 1998, Van Uden, C-391/95, Zb. s. I-7091, bod 33.

48. V prejednávanej veci bolo uznesenie o uložení poriadkovej pokuty vydané v rámci „hlavného“ konania, ktorého predmetom boli predbežné opatrenia, ktoré mali dočasne zabezpečiť dodržiavanie práva duševného vlastníctva, ktoré má zjavne občianskoprávnu povahu. Vzhľadom na to, že uznesenie o uložení poriadkovej pokuty nebolo možné vydať bez základného uznesenia, prvé uvedené uznesenie dopĺňa základné uznesenie a je od neho existenčne závislé. Občianskoprávna povaha základného uznesenia by určovala povahu uznesenia o uložení poriadkovej pokuty. Ako teda uvádza nemecká vláda, na zodpovedanie prvej položenej otázky by postačovalo overiť, či základné uznesenie možno uznať a vykonať na základe článku 1 nariadenia č. 44/2001. Keďže základné uznesenie možno takto uznať a vykonať, uznesenie o uložení poriadkovej pokuty sa rovnako týka občianskych a obchodných vecí.

49. Tento návrh je lákavý, pretože je jednoduchý a efektívny. Treba ho však kategoricky odmietnuť, pretože uplatňovanie kritéria akcesority odporuje zásadnej okolnosti prejednávanej veci. Ako totiž už bolo spomenuté, poriadková pokuta je donucovacím prostriedkom podľa nemeckého práva, ale nie je jeho jedinou formou, keďže nemecký súd môže uložiť aj poriadkovú väzbu. Krajným dôsledkom tejto navrhovanej argumentácie by bol záver, že poriadková väzba patrí do pôsobnosti článku 1 nariadenia č. 44/2001, ak sa ukladá v hlavnom konaní, ktorého predmetom sú predbežné opatrenia vydané s cieľom zabrániť ďalšiemu porušovaniu práva občianskoprávnej povahy. Vzhľadom na to, že takáto

situácia je zjavne vylúčená, Súdny dvor v rámci svojej analýzy musí vychádzať z odlišného kritéria.

b) Vplyv poriadkovej pokuty na povahu právnych vzťahov medzi účastníkmi sporu alebo na predmet sporu

i) Základné usmernenia vyplývajúce z judikatúry Súdneho dvora

50. Vzhľadom na to, že špecifické kritérium, ktoré Súdny dvor použil v súvislosti s predbežnými opatreniami, nie je v konaní o tomto návrhu na začatie prejudiciálneho konania použiteľné, treba vychádzať zo všeobecných usmernení, ktoré Súdny dvor sformuloval vo svojej judikatúre týkajúcej sa článku 1 Bruselského dohovoru.

51. Z tejto ustálenej judikatúry vyplýva, že pojem „občianske a obchodné veci“ sa má vykladať s prihliadnutím na skutočnosť, že „určité kategórie súdnych rozhodnutí musia byť vylúčené z pôsobnosti Dohovoru vzhľadom na charakteristické znaky povahy právnych

vzťahov medzi účastníkmi sporu alebo jeho predmetu¹⁹. Tieto dve kritériá – povaha právnych vzťahov medzi účastníkmi sporu a predmet sporu – až doteraz slúžili na stanovenie hranice medzi spormi týkajúcimi sa občianskych a obchodných vecí, ktorých predmetom je usporiadanie súkromnoprávneho vzťahu, na jednej strane a sporov týkajúcich sa verejnoprávnych vzťahov na druhej strane.

proti konaniu alebo postupom, ktoré predpokladajú uplatnenie výsad verejnej moci jedným z účastníkov sporu, ale proti úkonom jednotlivcov²².

52. V súvislosti s prvým kritériom Súdny dvor uviedol, že je potrebné „určiť právny vzťah, ktorý existuje medzi účastníkmi sporu, a posúdiť základ uplatneného nároku a podmienky jeho uplatnenia“²⁰. Súdny dvor tak rozhodol, že právny vzťah medzi účastníkmi sporu je súkromnoprávnym vzťahom, ak sú jeho účastníkmi dvaja jednotlivci a ak žalobca uplatnil nárok, ktorý mu vyplýva zo zákonnej cesie upravenej ustanovením občianskeho práva, bez toho, aby uplatnenie tohto nároku prekračovalo rámec oprávnení vyplývajúcich z právej úpravy platnej vo vzťahoch medzi jednotlivcami²¹. Súdny dvor rovnako rozhodol v prípade žaloby, ktorá nesmeruje

53. Okrem toho samotná skutočnosť, že jedným z účastníkov sporu je verejnoprávna inštitúcia, automaticky nemá za následok vylúčenie tohto sporu z pôsobnosti nariadenia č. 44/2001. O takéto vylúčenie pôjde iba v prípade, ak verejnoprávna inštitúcia, ktorá je účastníkom sporu s jednotlivcom, koná v rámci výkonu verejnej moci²³. Totiž „uplatnenie výsad verejnej moci jedným z účastníkov sporu z dôvodu výkonu oprávnení, ktoré prekračujú rámec pravidiel platných vo vzťahoch medzi jednotlivcami, má za následok vylúčenie takého sporu z občianskych a obchodných vecí v zmysle článku 1 ods. 1 nariadenia... č. 44/2001“²⁴.

54. Pokiaľ ide o druhé uvedené kritérium ako také, poznamenávam, že judikatúra Súdneho dvora týkajúca sa tohto kritéria je oveľa zriedkavejšia. Súdny dvor úplne izolovane a v rozpore so svojou predchádzajúcou judikatúrou v rozsudku z roku 1991 uviedol, že „pri rozhodovaní o tom, či spor patrí do pôsobnosti

19 — Rozsudky LTU, už citovaný, bod 4; zo 14. novembra 2002, Baten, C-271/00, Zb. s. I-10489, bod 29; z 15. mája 2003, Préservatrice foncière TIARD, C-266/01, Zb. s. I-4867, bod 21, a Lechouritou a i., už citovaný, bod 30.

20 — Rozsudok z 5. februára 2004, Frahuil, C-265/02, Zb. s. I-1543, bod 20 a citovaná judikatúra.

21 — Tamže, bod 21.

22 — Rozsudok z 28. apríla 2009, Apostolides, C-420/07, Zb. s. I-3571, bod 45.

23 — Citované rozsudky LTU, bod 4; Rüffer, bod 8; Sonntag, bod 20; Baten, bod 30; Préservatrice foncière TIARD, bod 22; Lechouritou a i., bod 31, a Apostolides, bod 43.

24 — Citované rozsudky Lechouritou a i., bod 33 a citovaná judikatúra, a Apostolides, bod 44. Pokiaľ ide o systematickú analýzu judikatúry Súdneho dvora k tejto otázke, odkazujem na návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Ruiz-Jarabo Colomer vo veci, v ktorej bol vydaný citovaný rozsudok Lechouritou a i., konkrétne na bod 37 a nasl. týchto návrhov.

[uvedeného] dohovoru, sa má brať do úvahy iba predmet tohto sporu“²⁵. Súdny dvor toto riešenie odvetdy nepoužil a neskôr iba uviedol, že „ak je spor vzhľadom na jeho predmet vylúčený z pôsobnosti Dohovoru, existencia predbežnej otázky, ktorú musí súd vyriešiť, aby mohol o tomto spore rozhodnúť, nemôže bez ohľadu na obsah tejto otázky odôvodňovať použitie Dohovoru“²⁶. Súdny dvor sa následne vrátil k svojej základnej úvahe, ktorá odkazuje tak na právny vzťah medzi účastníkmi sporu, ako aj na predmet sporu²⁷.

posudzovať izolovane, že účastníci základného konania a konania, v ktorom bola uložená poriadková pokuta, sú totožní, a to tým skôr, že iba spoločnosť Bayer je oprávnená podať návrh na začatie konania týkajúceho sa tejto pokuty. Nemecká vláda uviedla, že uplatnený nárok slúži na zabezpečenie dodržiavania práva duševného vlastníctva spoločnosti Bayer, a teda nevyplýva iba z aktu verejnej moci. V rámci konania o uložení poriadkovej pokuty Nemecko iba pomáha veriteľovi vymôcť dodržiavanie jeho práva a pokuta posilňuje uloženú povinnosť zdržať sa konania. Z tohto dôvodu sa musí povaha sporu určiť podľa hmotného práva uvedeného v základnom uznesení.

55. So zreteľom na uvedené úvahy teda treba overiť, či v konaní, v ktorom bolo vydané uznesenie o uložení poriadkovej pokuty, došlo k uplatneniu akejkoľvek výsady verejnej moci, a to na základe posúdenia povahy právneho vzťahu medzi účastníkmi sporu a predmetu sporu.

57. S touto analýzou sa nemôžem stotožniť.

ii) Uplatnenie v prejednávanej veci

58. Poriadková pokuta v zmysle jej úpravy a uplatňovania v nemeckom práve zahŕňa tak prvky občianskoprávnej povahy, ktoré patria do súkromného práva, ako aj verejnoprávne prvky. Vzhľadom na túto zmiešanú povahu tejto pokuty je na zodpovedanie položenej otázky potrebné zvážiť oba tieto prvky.

56. Komisia v podstate uviedla, že uznesenie o uložení poriadkovej pokuty nemožno

59. Je pravda, že poriadková pokuta bola uložená z dôvodu, že spoločnosť Realchemie si nespĺnila povinnosti, ktoré jej vyplývali zo základného uznesenia. Skutočnosť, že spoločnosť Realchemie si tieto povinnosti splní,

25 — Rozsudok z 25. júla 1991, Rich, C-190/89, Zb. s. I-3855, bod 26. Kurzívou doplnil generálny advokát.

26 — Rozsudok z 20. januára 1994, Owens Bank, C-129/92, Zb. s. I-117, bod 34.

27 — Pozri judikatúru citovanú v poznámke pod čiarou 19.

prirodzene prispeje k zabezpečeniu predbežnej ochrany práva duševného vlastníctva spoločnosti Bayer, ktorá je navyše jediným subjektom, ktorý sa môže na nemeckom súde domáhať uloženia poriadkovej pokuty.

primárne preventívny alebo represívny charakter, pričom uviedli, že ak preváži preventívny aspekt, poriadková pokuta patrí medzi občianske a obchodné veci.

60. Nemožno však prehliadnúť skutočnosť, že vzhľadom na funkciu a cieľ poriadkovej pokuty, jej skutočného príjemcu a podmienky jej vymáhania sú rozhodujúce verejnoprávne aspekty, ktoré nasvedčujú vylúčeniu poriadkovej pokuty z občianskych a obchodných vecí v zmysle článku 1 nariadenia č. 44/2001.

61. Pokiaľ ide o funkciu a cieľ poriadkovej pokuty, podľa môjho názoru sa nemožno uspokojiť so záverom, že pokuta nemôže sledovať iné ciele ako cieľ účinnej ochrany práva spoločnosti Bayer priznaného základným uznesením. Situácia je zjavne zložitejšia.

62. Poriadková pokuta je donucovacím opatrením, ktoré má prirodzene represívnu povahu. Oprávnené subjekty venovali značnú pozornosť otázke, či má poriadková pokuta

63. Podľa môjho názoru treba rozlíšiť dva časové úseky: preventívny aspekt sa vzťahuje na celé obdobie od vydania základného uznesenia – ktoré obsahuje upozornenie – po začatie konania o uložení pokuty. Počas tohto časového úseku účastník konania, ktorý nemal vo veci úspech – spoločnosť Realchemie –, presne vie, čo jej hrozí, ak si nesplní povinnosti, ktoré jej ukladá základné uznesenie. Samotná existencia upozornenia môže odradiť dlžníka od porušovania uloženého príkazu. Naproti tomu, ak tento dlžník poruší ustanovenia základného uznesenia, je zřejmé, že uloženie poriadkovej pokuty má v podstate represívny charakter. Po prvé funkciou ani účelom poriadkovej pokuty nie je nahradiť škodu, ktorá vznikla spoločnosti Bayer, alebo jej poskytnúť zadostučinenie za pokračujúce porušovanie jej práva duševného vlastníctva spoločnosťou Realchemie aj napriek príkazom uloženým v základnom uznesení. Po druhé touto pokutou sa primárne nesankcionuje skutočnosť, že spoločnosť Realchemie pokračovala v údajnom²⁸ porušovaní práva spoločnosti Bayer. Naopak nemecký súd uložením poriadkovej pokuty sankcionuje porušenie príkazu vydaného justičnými orgánmi,

28 — Treba mať totiž na zreteli, že základné uznesenie je iba predbežným opatrením, ktorým sa dočasne rozhodlo o údajnom porušení – ktoré sa však ešte nepotvrdilo – práva duševného vlastníctva spoločnosťou Realchemie.

v tomto prípade príkazu splniť si povinnosti uvedené v základnom uznesení. Predmetom konania o uložení poriadkovej pokuty je teda v širšom zmysle sankcia za zavinené porušenie súdneho zákazu. Preto nemožno tvrdiť, že rozhodujúcim kritériom je kritérium hmotného práva uvedeného v základnom uznesení, keďže toto kritérium nemá nijaký vplyv na uloženie poriadkovej pokuty: rozhodujúca je len skutočnosť, že došlo k porušeniu príkazu niečo konať alebo niečoho sa zdržať vydaného justičným orgánom. Súkromný záujem teda ustupuje verejnému záujmu na dodržiavani súdnych rozhodnutí.

64. V dôsledku toho podľa môjho názoru nemožno tvrdiť, že povaha právneho vzťahu medzi účastníkmi sporu sa v priebehu konania, v ktorom bola uložená pokuta, v porovnaní s hlavným konaním, v ktorom bolo vydané základné uznesenie, nezmenila. Návrh na uloženie pokuty musí samozrejme podať spoločnosť Bayer. Je pravda, že túto sankciu možno uložiť iba v prípade, ak sa záujem spoločnosti Bayer na zabezpečení dodržiavania základného uznesenia zhoduje so záujmom štátu na zabezpečení výkonu jeho súdnych rozhodnutí. Podľa nemeckej právnej úpravy účastník konania, ktorý mal v základnom konaní úspech, môže teda podaním návrhu na uloženie pokuty prispieť k naplneniu verejného záujmu, avšak nie je povinný takýto návrh podať a súd nemôže uložiť poriadkovú pokutu bez návrhu. Oprávnenie podať takýto návrh nie je však ničím iným ako prejavom

výslovne zmiešanej povahy poriadkovej pokuty a nemožno ho považovať za rozhodujúci faktor.

65. Po podaní návrhu na uloženie poriadkovej pokuty totiž spoločnosť Bayer nezohráva v konaní nijakú úlohu a nemá naň nijaký vplyv. Hoci účastníkmi základného konania boli spoločnosti Realchemie a Bayer, v konaní o uložení pokuty vystupuje už len spoločnosť Realchemie a súd, čiže subjekt, ktorý porušuje súdne rozhodnutie, a orgán, ktorý toto rozhodnutie vydal. Je zrejmé, že v rámci sporu sa výlučne súkromnoprávny vzťah – vyriešenie základného sporu medzi spoločnosťami Realchemie a Bayer – zmenil na vzťah, ktorý má nesporne verejnoprávne prvky – konkrétne sankcionovanie nedodržiania súdneho rozhodnutia.

66. Túto analýzu potvrdzuje skutočnosť, že spoločnosť Bayer nie je príjemcom poriadkovej pokuty, ktorá sa má zaplatiť do pokladne súdu v prospech štátu. Vymáhanie poriadkovej pokuty patrí do výlučnej právomoci justičných orgánov, bez akejkoľvek účasti účastníka, ktorý podal návrh na uloženie pokuty. Z týchto skutočností vyplýva, že výkon poriadkovej pokuty slúži na vymoženie práva štátu postihovať konanie alebo nekonanie, ktoré je v rozpore s vydanými príkazmi, a nie

práva spoločnosti Bayer na zabezpečenie do-
držiavania jej práva duševného vlastníctva.

poškodenej osobe priznáva nárok na zaplate-
nie pokuty, patria do pôsobnosti Dohovoru.“

67. Hoci netvrdím, že poriadková pokuta je úplne porovnateľná s rozhodnutím trestno-právnej povahy, zastávam názor, že vysvetlivky týkajúce sa odlišenia občianskeho práva a trestného práva uvedené v Schlosserovej správe²⁹ môžu objasniť práve otázku, ako treba pristupovať k takémuto nejednoznačnému prípadu. V bode 29 tejto správy sa uvádza, že „trestnoprávne konania a rozhodnutia akéhokoľvek druhu sú vylúčené z pôsobnosti Dohovoru. To neplatí len pre trestné konanie *stricto sensu*: ostatné represívne konania týkajúce sa porušenia príkazov a zákazov vo verejnom záujme tiež nepatria do občianskeho práva. V niektorých prípadoch môže byť pomerne zložitá kvalifikovať sankcie súkromnoprávnej povahy, ktoré sa vyskytujú v rôznych formách v mnohých právnych poriadkoch.... Vzhľadom na to, že v mnohých právnych poriadkoch sú súkromní žalobcovia oprávnení vystupovať aj vo verejnoprávnom trestnom konaní, ako určujúce kritérium nemožno použiť okolnosť, aký subjekt podal návrh na začatie konania. Rozhodujúce je posúdenie, či je sankcia priamo na prospech súkromnému žalobcovi alebo akejkoľvek inej súkromnej osobe. Z tohto dôvodu rozhodnutia vydané dánskymi pracovnoprávnymi súdmi, ktorými sa žalobcovi alebo akejkoľvek inej priamo

68. Použitie Schlosserovej správy v prejednávanej veci potvrdzuje môj prvotný prístup. Ide totiž o konanie represívnej povahy, ktoré sa vzťahuje na prípad porušenia príkazu. Okolnosť, aký subjekt podal návrh na začatie konania, má vedľajší význam, keďže rozhodujúcim faktorom je, komu je sankcia na prospech a či sa pokuta platí navrhovateľovi ako súkromnej osobe. V prejednávanej veci právo podať návrh na začatie konania patrí spoločnosti Bayer, ale nemožno tvrdiť, že sankcia je jej na prospech, keďže táto spoločnosť nie je príjemcom pokuty. Nie sú teda splnené všetky podmienky nato, aby bolo možné konštatovať, že poriadková pokuta patrí medzi občianske a obchodné veci, a teda že patrí do pôsobnosti nariadenia č. 44/2001.

c) Porovnávacia analýza poriadkovej pokuty a penále v zmysle článku 49 nariadenia č. 44/2001

69. Oprávnené subjekty sa tiež rozchádzajú v tom, či poriadkovú pokutu možno považovať za penále v zmysle článku 49 nariadenia č. 44/2001. Najmä nemecká vláda zastáva názor, že jednoznačne možno použiť analógiu, pretože v nemeckom práve sa

29 — Citovaná v poznámke pod čiarou 11.

penále a poriadková pokuta takmer nerozlišujú vzhľadom na to, že penále aj poriadková pokuta sa musí zaplatiť štátu a že v znení samotného nariadenia sa nerozlišuje penále podľa toho, či sa platí štátu alebo súkromnej osobe.

70. Treba však uviesť, že článok 49 tohto nariadenia neupravuje nemeckú koncepciu penále. V každom prípade to vyplýva z bodu 213 Schlosserovej správy, v ktorom sa penále vymedzuje ako „prípád, keď je odporcovi uložená povinnosť konať určeným spôsobom a zároveň zaplatiť určitú sumu navrhovateľovi pre prípad, ak si nesplní svoju povinnosť. ... Dohovor však nerieši otázku, či je takýto výkon možný v prípade penále za nedodržanie súdneho rozhodnutia, ktoré nebolo uložené v prospech subjektu, ktorý navrhol jeho výkon, ale v prospech štátu.“ Aj v prípade, ak by Súdny dvor dospel k záveru, že poriadková pokuta je porovnateľná s penále – o čom pochybujem –, tento záver by neumožnil vyriešiť túto otázku iba na základe článku 49 nariadenia č. 44/2001, keďže podľa Schlosserovej správy nebolo zámerom normotvorcu Únie upraviť týmto spôsobom prípady, keď sa penále alebo podobná sankcia za nedodržanie súdneho rozhodnutia platí štátu.

71. Okrem toho z Pocarovej správy³⁰ vyplýva, že skutočnosť, že medzi opatrenia upravené nariadením č. 44/2001 nepatrí penále za porušenie súdneho rozhodnutia, ktoré sa platí štátu, nie je spôsobená nezohľadnením existencie takého mechanizmu, ale naopak vyplýva z vôle tvorcov tohto nariadenia. V súvislosti s článkom 49 nariadenia č. 44/2001 sa v tejto správe uvádza, že „[sa] poukázalo... na to, že toto ustanovenie ponecháva otvorenú otázku, či sa vzťahuje na poriadkové pokuty [na peňažné sankcie – *neoficiálny preklad*] za nespĺnenie súdneho príkazu, ktoré sú príjmom štátu, a nie veriteľa.“³¹ V tejto správe sa ďalej uvádza, že „počas prác na revízii sa navrhlo, že by bolo vhodné formuláciu na tento účel vyjasniť. Pracovná skupina *ad hoc* však uprednostnila nezmeniť formuláciu tak, aby výslovne zahŕňala platbu pokút [zahŕňala penále – *neoficiálny preklad*] v prospech štátu, pretože rozsudok v prospech štátu môže mať trestnoprávnu povahu, a takáto zmena by mohla do dohovoru o občianskych a obchodných veciach zaviesť trestnoprávny prvok. Ustanovenie sa preto môže považovať za zahŕňajúce platby pokút štátu, len ak majú jednoznačnú občianskoprávnu povahu a pokiaľ o ich výkon žiada súkromný účastník v konaní o vyhlásení vykonateľnosti rozsudku bez ohľadu na to, či sa majú platiť štátu [Preto možno toto ustanovenie vykladať tak, že sa vzťahuje na penále, ktoré sa platí štátu, len ak má jednoznačnú občianskoprávnu povahu a pokiaľ o jeho výkon žiada súkromná osoba v konaní o vyhlásení vykonateľnosti rozsudku bez ohľadu na to, či sa má platiť štátu – *neoficiálny preklad*].“ Ako

30 — Citovaná v poznámke pod čiarou 11.

31 — Bod 167 tejto správy.

som už uviedol, občianskoprávna povaha pokuty v zmysle § 890 ZPO však ani zďaleka nie je jednoznačná.

4. Záverečné poznámky

72. V súvislosti s touto poriadkovou pokutou ďalej poukazujem na to, že cieľom penále v zmysle nariadenia č. 44/2001 – ktoré teda treba odlišovať od nemeckej koncepcie – je podnietiť odporcu k tomu, aby upustil od porušovania práva navrhovateľa. Ak je poriadková pokuta uložená formou pevnej sumy, penále spočíva v zaplatení „peňažnej sumy za každý deň omeškania s cieľom prinútiť dlžníka k splneniu jeho povinnosti“³². Dlžník má predovšetkým možnosť zbaviť sa povinnosti zaplatiť penále splnením svojich povinností. V prípade poriadkovej pokuty nemá správanie dlžníka po jej uložení nijaký význam: len čo bola pokuta poriadková pokuta uložená, musí sa zaplatiť, a to bez ohľadu na to, či si dlžník napokon svoje povinnosti splní. Ide o zásadnú okolnosť, ktorá aj vzhľadom na poznámky uvedené v Schlosserovej správe svedčí o tom, že na položenú otázku nemožno odpovedať z hľadiska článku 49 nariadenia č. 44/2001.

73. Vzhľadom na všetky uvedené úvahy navrhujem odpovedať na prvú otázku tak, že rozhodnutie, ktorým sa dlžníkovi, ktorý je povinný splniť povinnosť uvedenú v predbežnom súdnom rozhodnutí, na návrh druhého účastníka konania z dôvodu, že si túto povinnosť nesplnil, ukladá povinnosť zaplatiť do pokladne súdu takzvanú „poriadkovú“ pokutu za podmienok stanovených v § 890 ZPO, nepatrí do pôsobnosti pojmu „občianske a obchodné veci“ v zmysle článku 1 nariadenia č. 44/2001.

74. Ak by Súdny dvor o tejto otázke rozhodol inak, považujem za potrebné, aby Súdny dvor napriek tomu, že sa ho vnútroštátny súd pýtal iba na pôsobnosť článku 1 nariadenia č. 44/2001, tomuto súdu pripomenul, že nato, aby rozsudok mohol byť uznaný a vykonaný v dožiadanom štáte, nestačí, aby tento rozsudok patrilo medzi občianske a obchodné veci. Naopak vnútroštátny súd bude musieť tiež overiť, či rozsudok, ktorý je predmetom konania o vyhlásení rozhodnutia za vykonateľné, bol v jeho štáte pôvodu vydaný v súlade s právom na obhajobu, či predstavuje exekučný titul a či účastník, ktorý žiada o jeho uznanie a výkon v dožiadanom štáte, je „zainteresovaným účastníkom“ v zmysle článku 38 nariadenia č. 44/2001.

32 — Jenardova správa, citovaná vyššie, s. 54.

75. V súvislosti s týmito troma otázkami iba pripomeniem skutočnosti uvedené v spise, na ktoré treba osobitne upriamiť pozornosť vnútroštátneho súdu.

76. Pokiaľ ide o dodržanie práva na obhajobu, Súdny dvor už uviedol, že „zo všetkých ustanovení Dohovoru... vyplýva, že treba dbať na to, aby v rámci cieľov tohto Dohovoru konania, v ktorých sa vydávajú súdne rozhodnutia, prebiehali v súlade s právom na obhajobu“³³. V tejto súvislosti spoločnosť Realchemie vo svojich písomných pripomienkach tvrdí, že základné uznesenie bolo vydané bez ústneho prejednávania veci a bez jej predvolania. Táto spoločnosť sa navyše dozvedela o uznesení o uložení poriadkovej pokuty až po jeho vydaní. Z § 891 ZPO³⁴ však podľa informácií, ktoré poskytla nemecká vláda, vyplýva požiadavka, aby bol dlžník v prípade, ak mu chce súd na návrh žalobcu uložiť poriadkovú pokutu na základe § 890 ZPO, vopred vypočutý.

77. Pokiaľ ide o vykonateľnosť uznesenia o uložení poriadkovej pokuty, spoločnosť Realchemie uviedla, že toto uznesenie samo osebe nie je exekučným titulom, ale že

exekučným titulom je iba rozhodnutie o trovách konania, a to najmä preto, lebo je v ňom na rozdiel od tohto uznesenia uvedená tožnosť veriteľa – orgánu verejnej moci. Nemecká vláda na otázku, ktorá jej bola v tejto súvislosti položená na pojednávaní, nebola schopná Súdnemu dvoru odpovedať. Treba teda aspoň pripomenúť, že článok 38 nariadenia č. 44/2001 v tejto súvislosti stanovuje, že iba rozsudky vydané v členskom štáte a vykonateľné v tomto štáte sa môžu vykonať v inom členskom štáte, ak tam boli vyhlásené za vykonateľné³⁵, a ponechať na vnútroštátny súd, aby posúdil vykonateľnosť sporného uznesenia.

78. Napokon, aj keby uznesenie o uložení poriadkovej pokuty bolo skutočne vykonateľné v štáte pôvodu, zostáva posúdiť, či sa spoločnosť Bayer môže domáhať jeho výkonu v dožiadanom štáte, inak povedané, či je „zainteresovaným účastníkom“ v zmysle článku 38 nariadenia č. 44/2001. Poznamenávam, že, ako sa zdá, z nemeckej právnej úpravy jednoznačne vyplýva, že predseda súdu, ktorý toto uznesenie vydal, je jediným orgánom povereným výkonom tohto uznesenia. Zo spisu nie je zrejmé, či je spoločnosť

33 — Rozsudok z 13. júla 1995, Hengst Import, C-474/93, Zb. s. I-2113, bod 16 a citovaná judikatúra.

34 — Pozri bod 18 týchto návrhov.

35 — V Jenardovej správe sa uvádza, že táto vykonateľnosť „je vlastnosť exekučného titulu, ktorého výkon sa navrhuje, podľa práva krajiny pôvodu rozsudku a... niet dôvodu priznávať cudziemu rozsudku práva, ktoré mu nepatria v krajine pôvodu“ (s. 48). Pozri aj rozsudok z 29. apríla 1999, Coursier, C-267/97, Zb. s. I-2543, bod 23, a rozsudok Apostolides, už citovaný, bod 66, v ktorom je v tejto súvislosti citovaná Jenardova správa.

Bayer v Nemecku oprávnená vykonať toto uznesenie v mene justičného orgánu. Za týchto podmienok bude musieť mať vnútroštátny súd na zreteli informácie uvedené v Jenardovej správe, podľa ktorých „z pojmu, na návrh zainteresovaného účastníka“ vyplýva, že právo navrhnúť výkon rozsudku má každý, kto sa môže na rozsudok odvolávať v štáte pôvodu“³⁶.

79. Vzhľadom na nejasnosti a pochybnosti vyplývajúce zo spisu – ktoré boli spôsobené tým, že vnútroštátny súd sa rozhodol zamerať svoju otázku na článok 1 nariadenia č. 44/2001 –, Súdny dvor nie je schopný poskytnúť konečné odpovede, ale ak napriek môjmu návrhu dospeje k záveru, že sporné rozhodnutie patrí medzi občianske a obchodné veci v zmysle článku 1 nariadenia č. 44/2001, bude musieť upriamiť pozornosť vnútroštátneho súdu na tieto tri otázky.

B — O druhej otázke

80. Vo svojej incidenčnej kasačnej sťažnosti na vnútroštátnom súde spoločnosť Bayer navrhla zamietnuť kasačnú sťažnosť spoločnosti Realchemie a uložiť jej povinnosť nahradiť

„skutočné“ trovy konania na základe článku 14 smernice 2004/48 v spojení s § 1019h holandského Občianskeho súdneho poriadku, ktorým bol tento článok smernice prebratý do holandského právneho poriadku. Uvedený § 1019h upravuje uloženie povinnosti nahradiť trovy konania vo väčšom rozsahu vo veciach, ktoré patria do pôsobnosti smernice 2004/48, ako v ostatných veciach³⁷.

81. Svojou druhou otázkou položenou Súdnemu dvoru sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či trovy konania súvisiace s konaním o vyhlásenie rozhodnutia za vykonateľné začatým v Holandsku, v ktorom sa navrhuje uznanie a výkon šiestich rozhodnutí vydaných v Nemecku v spore týkajúcom sa zabezpečenia vymožitelnosti práva duševného vlastníctva, patria do pôsobnosti článku 14 smernice 2004/48, ktorý ukladá členským štátom povinnosť zabezpečiť, aby trovy konania, ktoré vznikli účastníkovi konania, ktorý mal vo veci úspech, v zásade znášal účastník konania, ktorý nemal vo veci úspech. Treba teda posúdiť, či takéto konanie o vyhlásení rozhodnutia za vykonateľné patrí do pôsobnosti smernice 2004/48.

82. Už pred prijatím smernice 2004/48 Spoločenstvo uzatvorilo Dohodu o obchodných

36 — Jenardova správa, citovaná vyššie, s. 49.

37 — Poukazujem na to, že v spise sa nenachádza nijaká informácia o presnom znení tohto ustanovenia holandského práva, a teda o rozdiel medzi obvyklou náhradou trov konania a náhradou trov konania podľa uvedeného článku 1019h.

aspektoch práv duševného vlastníctva³⁸, ktorá v článku 41 stanovuje, že „členovia zabezpečia, aby ich právny poriadok zahŕňal postupy na dodržiavanie práv... spôsobom umožňujúcim účinné kroky voči akémukoľvek porušovaniu práv duševného vlastníctva...“ S cieľom zvýšiť účinnosť ochrany práv duševného vlastníctva článok 45 tejto dohody zakotvuje zásadu, podľa ktorej súdne orgány budú mať právomoc nariadiť porušovateľovi, aby uhradil majiteľovi porušeného práva duševného vlastníctva trovy konania v širšom zmysle.

predpisy duševného vlastníctva“⁴⁰. Vzhľadom na to, že rozdiely medzi členskými štátmi oslabujú ich obsah⁴¹, cieľom tejto smernice je zabezpečiť nositeľom práv duševného vlastníctva prostredníctvom aproximácie právnych predpisov v tejto oblasti dodržiavanie ich práv vytvorením opatrení, postupov a prostriedkov nápravy potrebných na tento účel⁴². V zmysle článku 2 tejto smernice „opatrenia, postupy a prostriedky právnej nápravy... sa uplatňujú... na každé porušenie práv duševného vlastníctva upravené právom Spoločenstva a/alebo vnútroštátnym právom príslušného členského štátu.“ Ak sú tieto opatrenia, postupy a prostriedky nápravy potrebné na zabezpečenie vymožitelnosti práva duševného vlastníctva, podľa smernice 2004/48 platí, že „členské štáty zabezpečia, aby dostatočné a primerané trovy konania a iné výdavky, ktoré vynaložila úspešná strana, vo všeobecnosti znášala neúspešná strana...“⁴³.

83. Ako vyplýva z jej odôvodnení č. 4 a 5, smernica 2004/48 bola prijatá v kontexte uvedených medzinárodných záväzkov, ktorými bolo Spoločenstvo viazané. Uznávajúc význam ochrany duševného vlastníctva pre podporu inovácie a tvorivosti, ako aj pre rozvoj zamestnanosti a zvyšovanie konkurencieschopnosti³⁹, normotvorca Únie uviedol, že je nevyhnutné „zabezpečiť, aby sa v Spoločenstve účinne uplatňovali hmotnoprávne

84. Keďže cieľom normotvorcu Únie bolo zabezpečiť nositeľom práv duševného vlastníctva zvýšenú ochranu, bolo by možné tvrdiť, že vzhľadom na to, že predmetom sporu medzi spoločnosťami Bayer a Realchemie

38 — Ktorá tvorí prílohu 1C Dohody o založení Svetovej obchodnej organizácie podpísanej v Marakéši 15. apríla 1994 a schválenej rozhodnutím Rady 94/800/ES z 22. decembra 1994 týkajúcim sa uzavretia dohôd v mene Európskeho spoločenstva, pokiaľ ide o záležitosti v rámci jeho kompetencie, ku ktorým sa dospelo na Uruguajskom kole multilaterálnych rokovaní (1986 – 1994) (Ú. v. ES L 336, s. 1; Mim. vyd. 11/021, s. 80).

39 — Pozri odôvodnenia č. 1 a 2 smernice 2004/48.

40 — Odôvodnenie č. 3 smernice 2004/48.

41 — Pozri odôvodnenia č. 7 až 9 smernice 2004/48.

42 — Článok 1 smernice 2004/48.

43 — Článok 14 smernice 2004/48.

v Nemecku je ochrana práva duševného vlastníctva, konanie o vyhlásenie rozhodnutia za vykonateľné vedené v Holandsku na návrh spoločnosti Bayer predstavuje v istom zmysle pokračovanie tohto sporu a že možno vychádzať z toho, že toto konanie sa tiež týka porušovania práva duševného vlastníctva v zmysle smernice 2004/48, ktoré chce spoločnosť Bayer ukončiť uznaním vykonateľnosti rozhodnutí vydaných v Nemecku. Išlo by teda o konanie, na ktoré sa vzťahuje táto smernica, a preto by sa použil aj článok 14 tejto smernice.

85. S týmto prístupom však nesúhlasím, a to z troch zásadných dôvodov.

86. Po prvé zastávam názor, že nemožno tvrdiť, že predmetom konania o vyhlásení rozhodnutia za vykonateľné je v pravom zmysle slova ochrana akéhokoľvek hmotného práva. Jeho predmet naopak spočíva v overení, či sú objektívne splnené podmienky potrebné na uznanie a výkon príslušných súdnych rozhodnutí v dožiadanom štáte. Toto konanie predchádza výkonu rozhodnutia, ktorého cieľom

je skutočne zabezpečiť ochranu príslušného práva priznanú v členskom štáte pôvodu.

87. Po druhé článok 14 smernice 2004/48 je odôvodnený osobitnou povahou sporov vo veciach práv duševného vlastníctva. Komisia vo svojich písomných pripomienkach – podľa môjho názoru správne – uviedla, že cieľom tohto článku 14 je zabezpečiť, aby nositelia práv duševného vlastníctva neboli odradení od podania žaloby na súde trovami konania, ktoré môžu byť vysoké. Prirodzeným predpokladom účinnosti práv duševného vlastníctva je ich súdna ochrana. Vytvorením opatrení, postupov a prostriedkov nápravy potrebných na tento účel a zakotvením zásady, podľa ktorej trovy konania musí v zásade znášať neúspešný účastník konania, smernica 2004/48 vytvára priaznivé podmienky nato, aby jednotlivci, ktorí sa na túto smernicu môžu odvolávať, uplatnili svoj nárok žalobou na súde. Dôvod existencie uvedeného článku 14 teda spočíva v osobitosti konaní a dôkazných prostriedkov v oblasti duševného vlastníctva, v prípade ktorých môžu byť náklady na šetrenie a odborné posúdenie veľmi vysoké⁴⁴.

44 — Ako pripomenula Komisia v dôvodovej správe – pozri návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o opatreniach a postupoch na zabezpečenie vymožitelnosti práv duševného vlastníctva [KOM(2003) 46 v konečnom znení] z 30. januára 2003 (s. 9).

Výška trov vzniknutých v konaní o vyhlásení rozhodnutia za vykonateľné však nie je porovnateľná s výškou trov vzniknutých v konaní, ktorého predmetom je určenie, či došlo k porušeniu práva duševného vlastníctva, pričom tieto trovy podľa môjho názoru nie sú takej povahy, aby odrádzali poškodený subjekt od podania návrhu na začatie takeého konania⁴⁵. Uznanie akejkoľvek osobitosti konaní o vyhlásení rozhodnutia za vykonateľné, ktoré sa týkajú rozhodnutí vydaných v inom členskom štáte v súvislosti s právom duševného vlastníctva, je neopodstatnené.

88. Po tretie tento výklad potvrdzuje konštatovanie uvedené v odôvodnení č. 11 smernice 2004/48, podľa ktorého táto smernica „nemá za cieľ vytvoriť harmonizovanú právnu úpravu justičnej spolupráce, súdnej právomoci, uznávania a výkonu rozhodnutí v občianskych a obchodných veciach ani určovať rozhodné právo. Sú to nástroje Spoločenstva, ktoré vo všeobecnosti upravujú také záležitosti, a sú v zásade rovnako uplatniteľné na duševné vlastníctvo.“ Ak cieľom tejto smernice nie je vytvoriť harmonizovanú právnu úpravu uznávania a výkonu rozhodnutí v občianskych a obchodných veciach, tým skôr podľa môjho názoru nie je jej cieľom vytvoriť všeobecné pravidlo, ktoré by upravovalo

náhradu trov konania v konaní o vyhlásení rozhodnutia za vykonateľné.

89. Toto odôvodnenie č. 11 vychádza z toho, že smernica 2004/48 sa uplatňuje bez toho, aby bolo dotknuté nariadenie č. 44/2001. V zmysle nariadenia č. 44/2001 sa musí toto posúdenie obmedziť na otázku, či sa rozsudok týka občianskych a obchodných vecí. Ak by článok 14 tejto smernice ukladal povinnosť rozhodnúť inak o trovách konania v prípade, ak ide o uznanie a výkon rozsudku týkajúceho sa porušenia práva duševného vlastníctva, v každom prípade by bolo potrebné vecné posúdenie tohto rozsudku, ktoré by prekročovalo rámec formálneho posúdenia podľa článku 1 nariadenia č. 44/2001. Požiadavka jednoduchosti a rýchlosti konania o vyhlásení rozhodnutia za vykonateľné stanovená nariadením č. 44/2001⁴⁶ by tiež bola ohrozená, hoci na to neexistuje osobitný dôvod.

90. Vzhľadom na všetky tieto dôvody zastávam názor, že článok 14 smernice 2004/48 sa má vykladať v tom zmysle, že sa nemá použiť v konaní o vyhlásení rozhodnutia za vykonateľné, ktorého predmetom je uznanie a výkon rozhodnutí týkajúcich sa porušenia práva duševného vlastníctva.

45 — Chcel by som navyše poznamenať, že v konaní vo veci samej bola spoločnosť Realchemie uložená povinnosť nahradiť trovy konania spojené s konaním o vyhlásenie rozhodnutia za vykonateľné, avšak spoločnosť Bayer sa domáha vyššej náhrady trov konania.

46 — Rozsudok Draka NK Cables a i., už citovaný, body 26 a 30.

V — Návrh

91. Vzhľadom na všetky uvedené úvahy navrhujem, aby Súdny dvor odpovedal na dve prejudiciálne otázky, ktoré položila Hoge Raad der Nederlanden, takto:

1. Rozhodnutie, ktorým sa dlžníkovi, ktorý je povinný splniť povinnosť uvedenú v predbežnom súdnom rozhodnutí, na návrh druhého účastníka konania z dôvodu, že si túto povinnosť nesplnil, ukladá povinnosť zaplatiť do pokladne súdu takzvanú „poriadkovú“ pokutu za podmienok stanovených v § 890 nemeckého Občianskeho súdneho poriadku (Zivilprozessordnung), nepatrí do pôsobnosti pojmu „občianske a obchodné veci“ v zmysle článku 1 nariadenia Rady (ES) č. 44/2001 z 22. decembra 2000 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach.
2. Článok 14 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2004/48/ES z 29. apríla 2004 o vymožitelnosti práv duševného vlastníctva sa má vykladať v tom zmysle, že sa nemá použiť v konaní o vyhlásení rozhodnutia za vykonateľné, ktorého predmetom je uznanie a výkon rozhodnutí týkajúcich sa porušenia práva duševného vlastníctva.